

2892

פרוטרקורל מס' 38/ג

מישיבת ועדת החינוך והתרבות

ביום ג' כ' בתמוז תשי"ח - 8.7.58

בשעה 1105

נוכחים:

- ש. פרטיץ - היו"ר
- ר. הקטין
- פ. זוארץ
- ש. כפרית
- ח. סגור-כהן
- ד. בצר
- י. סמילנסקי
- ר. צברי
- י. קליבנוב
- א. רזיאל-נאור
- י. ש. רוזנברג

מוזמנים:

ד"ר אבידנר - מנהל משרד החינוך
 מר אילון - משרד המשפטים
 ד"ר בר-אילן - המנהל הכללי בפועל
 באוניברסיטה בר-אילן

סדר היום:

חוק המועצה להשכלה גבוהה
 (סעיפים 19 - 23).

היו"ר ש. פרטיץ:

אני פותחת את הישיבה.

ד"ר בר-אילן פנה אלי לפני שלושה ימים ובקש ממני לתת לאוניברסיטה בר-אילן להעיר הערותיהם בקשר לחוק. מצאתי לנחוץ, אחרי התייעצות עם כמה חברים, להענות לבקשתה של אוניברסיטה בר-אילן לתת להם את ההזדמנות להביע הערותיהם בקשר לחוק.

היום אנו מסיימים את הקריאה הראשונה של

החוק.

ד"ר בר-אילן:

כבוד היושבת-ראש וכבוד החברים הנכבדים היושבים כאן. הסברתי את הנסיבות למה החלטתי להופיע, ומאותו נמוק גופי לא יכולתי להביא כמה מחברי הסנט מאחר וקבלתי את ההזמנה רק אתמול אחרי-הצהרים. ברצוני למסור לפניכם מה שהותה של אוניברסיטה הזאת ומובטחני שהרבה דברים אינם ידועים.

אוניברסיטה בר-אילן נוסדה לפני שש שנים בארצות הברית על ידי ד"ר פנחס חורגין ז"ל, אשר הוא היה במשך עשרות בשנים פרופסור למדעי היהדות באוניברסיטה "שיבה" בארצות הברית ועמד בראש חבר המורים באותו מוסד. כשעלה בדעתו לייסד אוניברסיטה - הוא היה אז ראש הסתדרות המזרחי בארצות הברית - משום כך הוא גייס אמצעים מקרב הסתדרות המזרחי באמריקה. למרות זאת האוניברסיטה כיום לגמרי אוטונומית מכל הנחינות, גם מבחינה של השתייכות מפלגתית, גם מבחינה אקדמית, גם מבחינה כספית. גם האנשים שלנו, גם התלמידים שלנו אינם משתייכים כלל ועיקר למפלגה מסוימת אלא לכלל ישראל.

עד שבמרנו את שנת הלימודים - לפני שבוע וחצי - היו 230 תלמידים מן המניין ו- 30 תלמידים בלתי קבועים שלא מן המניין. גם בין המורים, היו מורים שרצו להשתלם, היו לנו 61 מורים אשר ביניהם 21 מורים בנית-הספר במסרה שלמה ו- 40 במסרה חלקית. מספר הקורסים שניתנו בשעה שעברה היו 131 מכל הסוגים, בארבע פקולטות.

ארבעת הפקולטות הן: מדעי הרוח - מדעים כלליים, הייתי אומר הסטוריה כללית, פילוסופיה, פסיכולוגיה, פדגוגיה, חינוך ועוד מקצועות גובלים; יודאיקה - מדעי היהדות, תנ"ך, גמרא, כל הגובל למקצועות אלה ופילוסופיה יהודית; מדעי הטבע ומתמטיקה. שם אנו מלמדים כימיה לכל הסוגים, פיסיקה, ביאולוגיה כללית כולל בקטריולוגיה, ביאולוגיה, זואולוגיה וכל הקשור בזה, ולבסוף - מתמטיקה. אלה הן הפקולטות שיש בידינו כיום.

התלמידים מתחלקים לשניים גם בנות וגם בנים כמעט במידה שווה. התלמידים מתקבלים על ידנו רק לאחר שמסיימים בהצלחה את בחינות הבגרות, אחרת אינם נחשבים כתלמידים ופרשים להם להיות תלמידים שלו מן המניין במשך שנה אחת ובסוף השנה הם חייבים להבחן. התלמידים אצלנו מכל הסוגים. יש אצלנו תלמיד נוצרי מנצרת, יש אצלנו תלמיד שהוא בן חבר הממשלה שאיננו דתי דוקא, וישנם אצלנו סוגים שונים של תלמידים.

מטרת האוניברסיטה היתה ופינה גם כיום, לתת חינוך אקדמי מובהק לכל דורש מתוך דרישה מסוימת שהתלמיד ילמד גם כן מינימום של מדעי היהדות וזה מה שמבדיל את האוניברסיטה הזאת משאר המכוונים או המוסדות האקדמיים שישנם במדינה. אנו דורשים 4 שנות לימוד לקבלת התואר הראשון ב.א. לעומת 3 שנים הנדרשות על-ידי האוניברסיטה העברית. שנה אחת שלימה נדרשת על-ידינו במדעי היהדות.

ג. הקטיון: בתוך ארבעת השנים.

ד"ר בר-אילן: שלוש שנים אנו דורשים מדעים, וזה על פי-רוב מתחלק למקצוע ראשי אחד ומקצוע משנה אחד. במדעי הטבע ובמתמטיקה אין לנו מקצוע משנה אלא מקצוע אחד, הואיל ויש הרבה דרישות.

ש. כפרית: מה שכר הלימוד?

ד"ר בר-אילן: שכר הלימוד הוא כמו באוניברסיטה העברית או בטכניון - 250 ל"י לשנה, ובשנה הבאה אני חושב שזה יעלה ל- 275 לירות לשנה. אנו נותנים הרבה מאד סטיפנדיות. כל הכספים באים מארצות הברית ומקנדה. יש לנו תקציב שוטף גדול, יש לנו מספר הגון של תלמידים מחוץ-לארץ. בשנה הבאה יהיו לנו 25 תלמידים מארצות הברית בלבד. בשנה שעברה היו לנו 15 תלמידים מארצות הברית, קנדה ודנמרק. היו לנו הרבה תלמידים לפני מבצע סיני אשר ברחו אחר-כך לחוץ-לארץ. כיום הם מתחילים לחזור.

ג. נצר: יש תביעה מסויימת לגבי שטודנטים בשטח הדתי?

ד.ר.

ד"ר בר-אילן:

התביעה מסויימת בה במידה שיש לנו נוהג מסויים, נוהג דתי. כמובן שאנו דורשים לשבת עם מפה. אנו תובעים ודורשים שהתלמיד מתלמידים הלומדים בכיתה, יתנהג כמו הסביבה הדתית.

ד. נצר:

אורח חיים דתי.

ד"ר בר-אילן:

התלמיד מנצרת לומד למשל עם כיפה. אנו לא דורשים מדעי היהדות מתלמידים שאינם לומדים. לא דרשנו זאת, ולא דרשנו ממנו ללמוד תלמוד.

י. סליבנוב:

מה הוא התקציב שלכם ומה מקורות התקציב? אם אפשר לקבל זאת יותר בפירוט.

ח. מגורי-כהן:

האם קיימת פנימיה? כמה מתאכסנים ומאיזה מקום?

ד"ר אבידור:

סטודנטים הרוצים להכנס לאוניברסיטה בר-אילן לא דורשים מהם הצהרה שהם דתיים.

י.ר. ש. פרסיץ:

מה שרציתי לשאול, האם יש תכנית של אכספנציה לאוניברסיטה, ומה התכנית הקרובה לשלוש השנים הבאות?

ד"ר בר-אילן:

התקציב השוטף שלנו, התקציב החודשי השוטף הוא בערך 40,000 לירות. הווה אומר, אנו השנה הוצאנו כחצי מליון לירות. זה כולל את שבר המורים וכל התקציב השוטף, זה לא כולל מבנים. התקציב למבנים עד עתה היה קרוב לשני מליון לירות כי בנינו הרבה מבנים. מקורות התקציב הם בעיקר אגודות ידידי בר-אילן בארצות הברית, בקנדה ובאנגליה, בעיקר בשלושת המדינות האלה, ובמידה פחותה יש לנו גם כן כמה אגודות במדינות אירופאיות ובדרום-אפריקה אבל 95% של הכסף הזה בא מארצות הברית, קנדה ואנגליה. יש לנו שם אנשים פעילים מאד, מסורים מאד, מסורים למדינת-ישראל, מסורים לאוניברסיטה והם עוזרים לנו ומסייעים בידנו. יש לנו ועדה אקדמית גם בארצות הברית וגם באנגליה של אנשים רציניים מאד העומדים בראש מוסדות חשובים. זהו התקציב, אין לנו תקציבים אחרים לפי שעה.

י. סליבנוב:

האם אתם עורכים תרומות גם בארץ?

ד"ר בר-אילן:

לא ארזנו, לפי שעה לא. אנו מתכוונים בעתיד הקרוב ביותר להקים אגודה שוחרת לאוניברסיטה בר-אילן ואנו חושבים להתחיל לאסוף תרומות גם בארץ, אם כי עד עתה לא עשינו זאת.

ש. גפריית:

מה אחוז הבנות?

ד"ר בר-אילן:

בקשר לפנימיה, יש לנו פנימיה אחת במורה לבנות, ושם ישנם 22 חדר, מקום ל-44 בנות, אנו בונים ומשלימים פניה שניה לבנים שגם שם ישנם 23 חדר, מקום ל-46 תלמידים. כיום הבנים שלנו גרים לא בשטח משום שהפנימיה של הבנים איננה גמורה עדיין, והם גרים בכפר-אוננו, כשני ק"מ משם. יש לנו מקורות לשכן גם בנים וגם בנות.

ארוחות ליום, בוקר, צהרים וערב. אנו בונים גם בנין מיוחד לסטודנטים דבר שאין בכל מקום בארץ. זה מוסד אוניברסיטאי, בשטח האוניברסיטה לבילוי הזמן ולכל הפעולות של הסדרות הסטודנטים. הייתי אומר - מועדון. יש לנו גם מגושי ספורט.

רר.

יש לכם ספריה?

י. סליבנוב:

ד"ר בר-אילן:
יש לנו עכשיו ספריה זמנית הנמצאת במרתף של אחת הפנימיות שלנו. השטח של הספריה שלנו הוא די ניכר, כמה מאות מטרים מרובעים. יש לנו כ- 16,000 ספרים. עכשיו אני יכול לשאלת היו"ר, לענין האכפונציה.

במשך החודש האחרון קבלנו תרומה בסכום של רבע מליון לירות מארצות הברית על מנת לבנות ספריה. אנו יודעים שספריה זה העיקר במוסד אקדמי, ואנו עושים מאמצים על-אנושיים להשיג ספרים. השגנו בזמן האחרון ספריה חשובה מאד מאדם היושב בדרוויט, אנו משיגים עוד אוספים וקונים עוד אוספים בה במידה שאפשר להשיגם. אנו שואפים בזמן הקרוב ביותר לבנות בנין של קבע ולהשיג ספרים בהיקף גדול.

האכפונציה שלנו לבנות פקולטה או מחלקה מיוחדת לחינוך או אדמיניסטרציה צבורית. כיום, בימים אלה מסע, בבריטניה התחלנו בפעולה על שמו של הרב הראשי ברודי, שהוא עשר שנים יושב על הכיס של הרבנות, ואנו שואפים לאסוף 100,000 ל"ש על מנת לבסס את המחלקה הזאת. כבר בשנה הבאה יהיו לנו ארבעה מורים במחלקה לחינוך ואני חושב שזאת תהיה מחלקה חשובה. מחוץ לזה אנו הולכים לבסס את מדעי הטבע, בזמן הקרוב ביותר, וקבלנו מכספי ה- האמריקאי 125,000 לירות לבנין לפיסיקה, ואנו עומדים להקים את הקומה הראשונה בחודשים הקרובים. קבלנו עוד 100,000 לירות להבאת אנשים מחוץ-לארץ במסגרת התכנית האקדמית שלנו. בשנה שעברה היה לנו אדם מקרן אולברייט, נביא לפחות עוד שנים שלושה אנשים מחוץ-לארץ בקרנות האלה.

בשנה הבאה אנו ניתן - אם ירצה השם - תעודות ראשונות ב.א. ו- ארבעת השנים הראשונות שלנו. אני באמת שמח על הכבוד שנתכבדתי לבוא הנה לחשוב לנו באופן מיוחד כי כבוד הוועדה הזאת תדע מה שאנו עושים לפני שאנו מתחילים לתת את התעודות. ברצוננו להמשיך אחר כך במידת האפשר, ובה במידה שהמחלקות שלנו תהיינה מפותחות, לתת גם תואר אקדמי יותר גבוה, תא.מ.א. ו- ולבססו, והספקנו הרבה עד למאד. אנו רוצים לבסס זאת עד שנגיע לרמה הגבוהה ביותר שאפשר להגיע אליה במוסד אקדמי.

אני רוצה להעיר את ההערות בקשר לסעיפי החוק.

סעיף 4 הרכב המועצה, לא אחזור על ההצעה משום שהיא ידועה. הייתי רוצה לפי עניות דעתי, שהחוק הזה יבטיח שהחברים, חברי המועצה שיוצגו על ידי הממשלה, לא יהיו מאלה שנכללים במסגרת המוסדות האקדמיים המוכרים כיום. שהנחינה תהיה רפרזנטטיבית לכל הצבור כולו.

החוק מאפשר כיום שהממשלה תציע לנשיא המדינה לאשר את המינויים של אנשים המתעסקים בחינוך, אנשי מדע וכו'. אבל כמדומני שאין כאן מטעם מוסד מסויים בארץ - ולא אנקוב בשמו - גישה או בייקטיבית לגמרי כלפי אוניברסיטה בר-אילן, ואינני מתבייש להגיד זאת כי זה ידוע. ולכן אני חושב שהמועצה או החוק, צריך לאפשר או בייקטיביות.

היו"ר ש. פרטיץ:
אתה מציע שהמועצה הזאת תהיה בלתי תלויה ואינה מייצגת מוסדות מוכרים.

ד"ר בר-אילן:
היא מוקמת מתוך אנשים, ועד כמה שניתן שהאנשים לא יהיו קשורים למוסד אקדמי גבוה במדינה.

אשר לסעיפים 8, 15 ו-18. אלה הסעיפים המדברים בהכרה במוסד. לפי עניות דעתי המועצה חייבת לקבוע ולעבד את התנאים והדרישות להכרה במוסד אקדמי. זה ברור, וגם ענין ההכרה למתן תאר מסויים. יהיה תאר שמוסד מסויים לא יוכל או לא יהיה רשאי לתת את כל התארים. דעתי היא שהמוסד שיעמוד בדרישות אלה יוכר אוטומטית כמוסד אקדמי. בה במידה שמוסד מקבל על עצמו ונכנס למסגרת הזאת שתקבע, הוא יקיים את כל הכללים, זה פקט, והוא יוכר.

היו"ר ש. פרסיץ:
ד"ר בר-אילן אומר. הוא מקבל את מה שכתוב פה בסעיף 8 שהמועצה תקבע כללים להכרה במוסד ובלעדי כללים אלה הין היא יכולה להכיר בו. הוא אומר: למה נחוצה כל הפרוצדורה של המלצה ואישור? הוא מציע שאם מוסד קיים את הכללים האלה, אוטומטית תינתן ההכרה.

ד"ר בר-אילן:
אותו הדבר נכון לגבי סעיף 15 - ביטול ההכרה. בה במידה שהמוסד אינו יכול לעמוד במסגרת הכללים שהמועצה קובעת אותם, הרי הוא מתבטל מאליו.

סעיף 10 אומר: "ביקש מוסד להכיר בו מוסד להשכלה גבוהה והמועצה סירבה לעשות כן...". לדעתי החוק צריך לדאוג שאם המועצה אינה מסכימה לשנות את החלטתה בדיון חוזר, אבל אם המועצה אינה מסכימה לשנות, החוק יאפשר לממשלה באישור וועדת החינוך והתרבות של הכנסת לתת הכרה למוסד למרות ההחלטה השלילית של המועצה. משום מה אני מציע זאת? משום שאני חושב שאם המועצה בניסוח זה או אחר תגיד - לא, אז אם מישהו יבקש שיחזרו על הדיון - הרי אנשים בשעת הדיון קובעים בדעתם דבר מסויים כלפי המוסד האקדמי - אינני חושב שהם ישנו את דעתם. לכן לדעתי, נחוצה אינסטנציה אחרת ולא אתה אינסטנציה. לכן אני מציע את הפרוצדורה הבאה. לאחר שהחלטת תוחזר בפעם השניה - החלטה שלישית. במלים אחרות שתייה עוד אינסטנציה והאינסטנציה האחרונה לערעור תהיה הממשלה בהמלצת וועדת החינוך והתרבות של הכנסת.

סעיף 19: "המועצה רשאית, בעצמה או על ידי מי שנתמנה כלך, לפקח על הענקת תארים מוכרים; והיא רשאית לקבוע כללים לפיקוח לפי סעיף זה". זה חוזר במידה רבה על מה שנכתב קודם. אולם הכללים האלה צריכים להיות מינימליים. במלים אחרות, אם אנו באוניברסיטה רוצים לתת יותר מהדרישה המינימלית ל-ב.א. שתייה הדרישה בידינו.

אין לי הערות נוספות לגבי החוק. אני מקווה לשלוח את הקטלוג החדש בימים הקרובים לחברי הוועדה על מנת שתדעו מה השגנו. אני מקווה שיהיה לנו הכבוד שתבקרו אותנו בהזדמנות הראשונה.

היו"ר ש. פרסיץ:
אנו עוברים לקריאת החוק. אני מציע שנקרא את הסעיפים 19 - 21 - יחד.

ס ע י פ י ם 19, 20 ו-21

היו"ר ש. פרסיץ:
סעיף 19 לאמיתו של דבר נראה לי. מה שקשה לי זהו סעיף 21. הרי לאמיתו של דבר אנו הפכים את כל המוסדות הקיימים כיום לעבריינים. החוק הופך את כל המוסדות שנתנו תארים עד היום לעבריינים.

י. סמילנסקי:
לדעתי זה רורש שינוי.

י. קליבנוב:
מה ההתנגדות לסעיף 21?

היו"ר ש. פרסיץ:

אין התנגדות בכלל. המציאות קיימת.
בסעיף 21 (2) ו-(3) כתוב: "מעניק תאר מוכר או מסייע להענקתו ואין הוא מוסמך לכך לפי חוק זה", פרוש הדבר שהוא עברייני ואנו צריכים לשנות זאת.

א. רזיאל-נאור:

בכל חוק שמתקבל הכוונה היא להבא. אם יש כוונה מפורשת לשעבר, כותבים במפורש בחוק "דיקטוראקטיבי". אם אל כתוב במפורש תחולה דיקטוראקטיבית, זאת אומרת שהיא איננה.

מר אילון:

בסעיף 21 (2) נאמר "מעניק תאר מוכר". מה זה נקרא תאר מוכר? תאר מוכר פרוש לפי סעיף 17, המועצה רשאית להכיר בתארים אקדמיים תארים מוכרים... לומר, עד שהמועצה לא הכירה בתאר מוכר, היום אין תאר מוכר. כלומר, מבחינה משפטית התאר שהאוניברסיטה נתנה לא כלול היום בסעיף (2), כי תאר מוכר פרוש תאר שהמועצה קובעת אותו כתאר, וכיום מבחינה משפטית שהורה אין תאר מוכר. יש תאר מוכר כאשר אנו קובעים את התאר של האוניברסיטה. אבל אין תאר מוכר כי האוניברסיטה טרם קבעה תאר מוכר.

היו"ר ש. פרסיץ:

אבל היא צריכה קודם כל להכיר בתארים אקדמיים ואלה יהיו תארים אקדמיים מוכרים.

מר אילון:

מה תעשה בעצם המועצה? המועצה תאמר שתאר ב.א. או מ.א. זהו תאר מוכר. כך תקבע המועצה. כל עוד המועצה לא קבעה את זה, המושג תאר מוכר היום עוד לא קיים.

היו"ר ש. פרסיץ:

מדוע בסעיף 17 קיימת הטפסולוגיה הזאת?

ד"ר אבידור:

אם תזכרו, בישיבה האחרונה ד"ר רוזנברג שאל ועניתי לו על כך. החוק אינו בא להכיר תארים אקדמיים בכלל, המועצה המדעית? על יסוד התנאים שקבענו אנו אומרים שהתאר האקדמי ב.א. שנתנת האוניברסיטה בירושלים הוא תאר אקדמי מוגן. והיה אם יבוא מוסד בעפולה דיאמר: אני נותן ב.א. כפי שנתנת האוניברסיטה בירושלים, אפשר להביא אותה לידי משפט. המדובר הוא כי מיום אישור החוק מכירה המועצה בתארים אקדמיים של מוסדות מוכרים על ידה ואלה מוגנים.

מר אילון:

החוק לא בא לכלול תארים.

היו"ר ש. פרסיץ:

מה יהיה דינם של כל אותם נושאי התארים האקדמיים אשר עד תחולת חוק זה קבלו תארים, תארים מוכרים אך לא מוכרים באופן דיקטוראקטיבי? איך זה יהיה לפי סעיף זה?

ד"ר אבידור:

כל נושא תאר לפני תחולת חוק זה יכול להמשיך לשאתו אלא מה? יכול לבוא יום נציבות שרות המדינה תאמר: אלה שיש להם תארים ב.א. מוכרים, באופן אוטומטי מקבלים דרגה. מי שיש לו תאר אקדמי מלפני תחולת החוק, יעמוד בבחינה. גם באטריקה בודקים ובוחנים. יש אוניברסיטה שנתנת את תאר במשך ארבע שנים, יש במשך שנתים ויש אפילו במשך שנה וחצי. איננו רוצים להעזר בחוק.

היו"ר ש. פרסיץ:

אני לא מדברת על תארי חוק, אני מדברת על אנשים אשר קבלו את השכלתם במוסדותינו וקבלו את התארים.

ד"ר אבידור:

זה בסדר גמור, אבל אנו לא רוצים שאדם ילך עם תאר של מוסד קיים בשעה שהוא לא קיבל אותו.

א. רזיאל-נאור:

מה אם כל נושאי התארים מחוץ לארץ?

זה לא קשור לחוק זה.

מר אילון:

י. סמילנסקי:

יש לי 3 הערות או שאלות. הראשונה ביחס למעיף 19. הביטוי "על-ידי מי שתמנה לכך, לפקח על הענקת תארים מוכרים". כל הענין הזה של פיקוח על הענקת תארים, כל הדבר הזה מאד מופשט, הייתי מבקש הסברה מה פרוש הדבר לפקח? האם זה תפקיד משטרתי או לא? אני מבקש הסבר לנקודה זאת.

הערה שניה - בנוגע להענקת תארים. שערך שנפשכם שמוסד פלוני הגיש בקשה להתקבל כמוסד מוכר והזיונים מתמשכים, אינני יודע כמה זמן תשב המועצה עד שיהיו לה כללים. אינני יודע כמה זמן תשב עד שהכללים יאושרו על ידי הפיקוח כזה או אחר. כל הפרוצדורה הזאת לוקחת זמן ובינתיים, ברגע שהחוק נכנס לתוקפו אין המוסד רשאי להעניק תארים. המוסדות האלה מבחינת התלוי ועומד, גם בהרגשת הצבור. אני יכול להכות מוסד מכת מוות כי אם הוא לא יכול לתת תארים או להבטיח את מתן התאר, והתאר הוא הולכים אליו, הם אומרים, מי ילך ללמוד במוסד כזה? כל המוסד יכול להראות כאבוד. ואם הציעו זמן לתקופת מעבר, כלומר לא נעניש עד אשר יאמרו לו את השלילה, יהיה בזה משהו על תנאי, תלוי ועומד.

אני שואל את חוות דעת אנשי המשרד או היועץ המשפטי על הבעיה הזאת שבצדק הציג אותה מוסד. מוסד אומר, המצב רופף מאד, מפקפקים עלי במשך שנתיים, מוכר לא מוכר, אסור לי לתת תארים, מי ילך להשקיע עבודה ומאמץ במוסד שכל הדבר הזה מפקפק? מה מצבו של הדבר העדין הזה?

השאלה השלישית - ישנן שתי קטגוריות של תארים. תאר אחד שמוכר ותאר אחד שטעון דיון. האם אין בדבר הזה משום קביעת עמדה לא באשמת האנשים שהיו לפני המבול?

ד. הקטין:
לי חסר הסבר למעיף 18. במעיף 18 נאמר כך. המועצה רשאית להטמין מוסד מוכר להעניק תאר מוכר פלוני או להעניק תארים מוכרים בדרך כלל. הייתי רוצה לשאול מה פרוש הדבר, מוסדות מוכרים? זאת אומרת שאין מוסד מוכר. יגיד החוק, שהוא מסמין את הטכניון לתת תארים לאוניברסיטה בתל-אביב או האוניברסיטה בירושלים לתת תארים בתל-אביב? לי נראה שאם זה יהיה כך יקופח המוסד השני...

היו"ר ש. פרסיץ:
מה שאת אומרת זה דבר אחר. זה בחינות ממלכתיות.

ד. הקטין:
אצלי התעוררה השאלה הזאת, מה פרוש הדבר לפקח על הענקת תארים מוכרים? זאת אומרת שזה שולל לגמרי את האוטונומיה של המוסד לתת תאר. המועצה תהיה מפקחת? קודם יש סעיף האומר שעקב כללים מסויימים יוכר המוסד וגם ינתן התאר. אז היא תפקח כל הזמן? נדמה לי שגם מבחינה מעשית זה לא כל-כך נכון.

לא נראה לי גם בעקבות הסברתו של חבר-הכנסת סמילנסקי במעיף 21 פיסקה (3). ... דינו - מאסר שנה אחת. הענין הזה פגום מאד בחוק. למפרע קובעים כבר מה יהיה העונש. בכל החוקים זה מתאים, כאשר גונבים זה מתאים...

א. רזיאל-נאור:
גנבת דעת זה יותר חמור.

ד. הקטין:
אני מציע: למסור למשפט לבית-דין. באיזה סידה לאור החוק אשר הוצע, מגיע לאדם מאסר?

י. קליבנוב:

נראה לי שכל השאלות שמעמידים החברים, בעצם לא דורשות כל פתרון. החוק לפי דעתי בי ברור. קודם כל צריך להבדיל בין מוסד מוכר ובין תאר מוכר. לפי מבנה החוק זה לגמרי לא אומר שאם תהיה הכרה במוסד בתור מוסד מוכר, שאנו גם מכירים בתארים של המוסד הזה. זה שזה תפקיד נפרד של המועצה, זה ברור מכל מבנה החוק. אפשר להכיר במוסד ולא להכיר בתארים שהמוסד מעניק. הכרה במוסד זה לאו דוקא לחלוקת תארים. הכרה במוסד זה לכל מיני מטרות אחרות.

היו"ר ש. פרסיץ:

להוראה ולהשכלה.

י. קליבנוב:

ברור שלא צריך לערבב את שני הדברים האלה. כתוב פה: "המועצה ושאי"ת להכיר", "המועצה

ושאי"ת להסמיך".

בשעה שהמועצה מטפלת בשאלה הזאת של הכרה בתארים והכרה ברשות להעניק תארים, היא יכולה גם להגיד שזה לא רק לגבי העתיד. היא יכולה להחליט שהתאר שהאוניברסיטה העניקה עד עכשיו, נניח האוניברסיטה או הטכניון, הם מספקים את דרישות המועצה והם מוכרים, כמו התארים שיוענקו בעתיד. את זה המועצה יכולה לעשות לפי הכתוב פה.

ח. מגורי-כהן:

אם היא לא תעשה?

י. קליבנוב:

אם היא לא תעשה והתאר הזה לא יהיה תאר מוכר, הסברתי פה שתאר אקדמי לא אומר שהוא תאר מוכר. יכול אדם לשאת תארים אקדמיים שלא יהיו מוכרים לפי חוק זה.

ש. כפרי"ת:

באיזה מידה אנו צריכים את החוק הזה, ובאיזה מידה - יש לברר היטב - האם המועצה תברר היטב את הכללים והתארים ועל סמך מה הם ניתנים. לא יתכן שיהיה מוסד מוכר שלא יהיה ראוי לתת תארים. כל אדם הלומד במוסד מעוניין לקבל תעודת גמר, אבל הוא לומד על מנת שיקבל אחרי כן אפשרות לנצל את לימודיו ולתלות שלט על דרגה מסויימת שאליה הגיע. לי יתכן שתהיה הכרה באיזה מוסד להשכלה גבוהה ולא יהיה בסמכותו לתת את התארים. נכון שלחוק זה יש שני קווים יסודיים, הכרה במוסד והכרה בתארים אקדמיים.

היו"ר ש. פרסיץ:

גם אפשרות להסמיך מוסד למתן תארים.

ש. כפרי"ת:

אני מסכימה שהחוק עונה על הבעיות האלה אבל אי-אפשר שנוציא מכלל הנחה שזה לא כל כך קשור אחד בשני. זה בהחלט קשור, כי לא יתכן חלק אחד בכלי החלק השני של קבלת תאר מסויים.

ד. צברי:

ד"ר אבידור, מכון וויצמן נותן תארים?

ד"ר אבידור:

עכשיו הוא יתחיל לתת.

ד. צברי:

זאת אומרת שצ"ש מוסד שהיה מוכר ועשה עבודת מחקר עצומה ובכל זאת תארים הוא לא נתן.

היו"ר ש. פרסיץ:

אני חפצה לשאול אותך שאלה אחת, ד"ר אבידור. יתכן שבציבות המנגנון בבואה לדון על דרגת משכורת של אקדמאים תגיד: אלה שנושאים תארים מוכרים - בסדר, אבל האחרים אשר קבלו תארים אקדמיים שאינם מוכרים לפי חוק זה, אז שם הם צריכים לעמוד בבחינה. אינני יודעת מה צריך להיות. נוצר מצב של הפלייה. אני שואלת, האם צריך להעניש את כל אותם האנשים אשר למדו עד מתן חוק זה ולהפלות במצבם?

אינני יודעת סמתי תהיה תחולתו של חוק זה, ואם יקבלו אותם הרברים שאנו חפצים לקבל, תחולת זמן לטיפול בבקשת מוסד מסויים, והכרה וכו' כדי שהכללים לכל הפחות יהיו מעובדים. תאר ננפשך שבשנת הלימודים תש"י תחולת חוק זה החלה והמוסדות נתנו תארים מוכרים.

אבל לעת עתה עד לחוק זה עקבו אותם. כל הדברים האלה של הכרה במוסד טעונים אישור הממשלה. המועצה עבדה כללים, המליצה, עבר לממשלה. הממשלה עסוקה במשבר במשך חצי שנה, ולא יכולה לטפל בזה. מה בנוגע לאוניברסיטה, ומה בנוגע לאנשים האלה?

ד"ר אבידור:

קודם כל לענין סעיף 19 - הפיקוח. אין כל כוונה שהמשרד יתערב בעניני המוסדות. פקודת החינוך 53 אומרת, שהמנהל הכללי של משרד החינוך או נציגו רשאים לפקח על כל מוסד מעל 11 תלמידים ומעלה. אנו מוציאים את המוסדות להשכלה גבוהה, אין פיקוח עליהם. אבל מה אנו אומרים? תאר, פיוון שהוא מוכר ומוגן, צריכה המועצה להטיל על אחד מחבריה או על המנהל הכללי של משרד החינוך והתרבות, שברגע שהכירה בתאר ב.א., שזה ירשם בפנקס. דבר זה נותן פיקוח, כי אם יבוא מישהו והתיימר לשאת תאר ב.א., צריך לבוא מישהו ולאמר לו: התאר הזה אצלנו רשום. הדבר הזה מוכרח להיות רשום כי אחרת מה תביא בבית-הדין?

י. סמילנסקי:

יכול לבוא מישהו לאמר, למה עשיתם כך ולמה אחרת?

ד"ר אבידור:

זה על יסוד כללים וזה מוכר. זה מאושר.

א. רוזיאל-נאור:

יעבירו את זה למשרד הפנים וירשמו את זה ברישום התושבים.

ד"ר אבידור:

לענין התארים שינתנו לפני זה או בזמן הדיון. אין דום הבדל. החוק הזה איננו בא לאסור מתן תארים אקדמיים אלא הוא בא להגן על תאר מוכר רק משתי בחינות המפורשות כאן, בסעיף 21 (2) ו-(3). רואים להגן על זה שאם האוניברסיטה העברית בירושלים קבלה רשות לתת תאר ב.א., שהאוניברסיטה בעפולה לא תאמר: אני נותנת ב.א. של האוניברסיטה בירושלים, וכדי שלא יתיימר אדם להגיד, יש לי תאר של האוניברסיטה העברית ב.א. גם לגבי נציבות שרות המדינה זה לאו דוקא לרעה אלא גם ללבטחונן.

י. סמילנסקי:

יכולים לאמר, אנו נותנים קטגוריות. תארים מוכרים גם תארים של האוניברסיטה מקודם וגם של הטכניון, אין הבדל ואין פגיעה בתארים שהיו לפני תחולת החוק או בזמן הדיונים. מוסד לא ייעש אם הוא נותן את זה כיוון שהוא עוד איננו תאר מוכר. על כן אני אומר שאין כאן שתי קטגוריות של תארים לפני ואחרי מתן החוק. המועצה גם תוכל לאמר שהאוניברסיטה בירושלים רשאית לתת ב.א. ו-ס.א., אז למה כל העניין? למה לא יכירו בתארים גם לפני זה?

ד"ר אבידור:

לשאלת של גב' הקטין, מסמיכים את המוסד עצמו.

א. רוזיאל-נאור:

זאת אומרת שזו לא תהיה פגיעה במוסד עצמו.

היו"ר ש. פרסיץ:

לפני מונח מכתב של שופט אשר קרא את שלושת הסעיפים האלה פעמים והוא הגיש כמה הערות. הוא מבקש מאד להגן על זכות המוסדות האלה אשר העניקו ויעניקו עד תחולת החוק הזה. הוא כותב שיש מקום לדאגה וחששות. אני חפצה לשאול את שני חברינו שיסבירו לנו מאין נובע הפחד הזה? אם זה כך, סימן שמשהו אינו חלק. כי אחרת אותו שופט לא היה אומר את אשר אמר בסעיפים אלה.

מר אילון:

קשה לי להשיב על השאלה של היו"ר מדוע הפחד של אותו שופט, אולם אני רק אוכל לאמר שאנסה להסביר זאת כאן. אני מצטרף לדברי חבר-הכנסת קליבנוב ואינני רואה מקום לחשש כל שהוא. בחוק הזה מדובר, כשם שיש מוסד מוכר, ומוסד מוכר פרושו שהוכר על ידי המועצה, יכול מוסד אחר לקרוא לעצמו מוסד להשכלה גבוהה ואף אחד לא יאמר שהוא לא נחוץ והוא אינו מוכר, מוכר לפי חוק זה. באותה מידה יכול להיות פרופסור שקיבל את התאר בעפולה אבל זה לא פרופסור המוכר לפי חוק זה. כל הסעיפים המופיעים ונמצאים כאן, מדברים על תארים ומוסיפים תמיד את המלה מוכר. ויש הגדרה מזה תאר מוכר. פה נאמר: המועצה רשאית להכיר

כאן נאמר "המועצה רשאית להכיר בתארים אקדמיים תארים מוכרים", כלומר, אם תואר תכיל בתאר הוא תאר מוכר, אחרת איננו תאר מוכר. הבעיה הראשונה - העונשין, שלגביו קיים החשש הזה שנאמר "מעניק תאר מוכר או מסייע להענקתו ואין הוא מוסמך לפי חוק זה", מה זאת אומרת. הוא מעניק תאר שהמועצה הכירה בו בתור תואר מוכר. אבל אם הוא מעניק תואר שהמועצה לא הכירה הוא לא כלול בחוק הזה. לו היה כתוב המעניק תאר אקדמי היה מקום לחשוש ותואר אקדמי אינו מוגדר בחוק אלא בהנחה. כלומר, תאר מוכר הוא תואר שהמועצה הכירה בו ונאמר, שמי שמעניק תואר כזה הוא בר-עונשין. אינני מבין מה כאן המקום לחשוש.

בקשר לשאלה מה עם העבר ומה עם העתיד.

הרי בעצם יש לנו בחוק שני סעיפים. האחד סעיף 17 האומר: "המועצה רשאית להכיר בתארים אקדמיים מוכרים". לפי הסעיף הזה היא רשאית להכיר בתאר אקדמי שקיים. למשל היא יכולה לאמר: כל אלה שקבלו באוניברסיטה העברית ב.א., מ.א., או דוקטור, הם תארים מוכרים גם לגבי העבר. כי כאן אין שום הגבלה. המועצה רשאית לדון ולהחליט שתארים אקדמיים אלה ואלה הם תארים מוכרים.

בא סעיף 18 והוא מדבר על מוכר - להבא, ואומר: המועצה מסמיכה מוסד ואותו מוסד מעניק תארים מוכרים. כאן כבר מדובר על הפרוצדורה הרגילה שנותנים לאוניברסיטה העברית.

הקושי בסעיף 17 שזה נעשה לפני היות הכללים. זאת אומרת, שמאשרים תארים

י. סמילנסקי:

לפני היות הכללים.

כפי שסכמנו בישיבה שעברה, הנוסח עכשיו יהיה כזה... על יסוד כללים שנקבעו.

מ. אילון:

כלומר, גם ההכרה הזאת תעשה אך ורק על יסוד הכללים. כל ענין ההכרה בתואר אקדמי, יקבעו כללים אחרים מאשר הכללים לפיהם תסמיך המועצה את המוסדות להבא. לכן סעיף 18 מדבר עוד פעם על כללים ושם הנוסח יהיה כזה. "המועצה רשאית להסמיך מוסד מוכר להעניק תואר מוכר פלוני או להעניק תארים מוכרים, בדרך כלל על יסוד כללים שנקבעו על ידיה להסמכת מוסדות מוכרים לצורך חוק זה". אשר לגבי העבר, המועצה נותנת את ההכרה ולא המוסד כך שהענין מבוסס על ידי שני הסעיפים.

בקשר לעונש, יתכן שמבחינה מסויימת זה

נראה קצת משונה, אבל סבורני שיש גם גניבות תארים וזאת גניבה ככל יתר הגניבות. יש לנו בארץ הרבה חוקים שקובעים עונש על מי שמתחזה כבעל תואר, על מי שמתחזה כעורך-דין, על מי שמתחזה כמהנדס. רק עכשיו קבלנו את חוק המהנדסים והארביטקטים, יש שם סעיף עונשין, מי שמתחזה כמהנדס. ההערה היחידה שיכולה להיות לגבי זה - ניש לנו שני חוקים מסוג זה - היא ששם העונש הוא 6 חודשים מאסר וכאן העונש שנה. אולי כדאי לשמור על האחידות ולקבוע גם כאן 6 חודשים או להשאיר את השנה.

לדעתי המעניק תואר הוא עבריין גדול יותר מזה המקבל את התואר.

י. סמילנסקי:

מ. אילון:

שנה אחת פירושו המכסימום. דבר אחד ברור. החוק הזה - כפי שנאמר כבר - אינו מתיימר לפתור את הבעיה של נשיאת תואר אקדמי. ישנו חוק מסובך מאד, ישנם תארים מחוץ-לארץ, ישנם תארים מוכרים, והחוק הזה אינו נכנס לכך. מה שנוגע לאותם שיתרע מזלם וגמרו את האוניברסיטה לפני ההכרה, לזה יש דאגה בחוק.

ישנה נקודה ששאלתי ולא נעניתי - העגשת מוסד העומד על הפרק.

י. סמילנסקי:

מ. אילון:

הבעיה לא קיימת. מוסד, כל עוד לא קיבל תואר מוכר הוא ימשיך, אין חשש שהוא עובר עבירה פלילית משום שהוא לא מעניק תואר מוכר. אם הוא ממשיך בהענקת התארים הקיימים, הוא מעניק את התואר שהוא העניק כבר 20 שנה. זאת לא עבירה פלילית, כך שמתוך ההנמקה הזאת, החשש הזה לא קיים.

סעיף 22

אין מה להתרוכח על זה.

היו"ר ש. פרסיץ:

סעיף 23

מר אילון:
לאור השינויים שהיו כאן במשך הדיונים, למשל הוכנס שינוי אחד, שגם ביטול ההכרה יובא לידיעת הנשיא וצריך לשנות את סעיף 11 וגם את סעיף 15. נוסף לזה אני רוצה להשמיע נוסח אחר. הושמעה גם הטענה מה עם כל אותם הסעיפים אשר בהם נאמר המועצה רשאית להציע, ואז הוועדה ביקשה להבטיח שזה יובא בפני הממשלה ובנוסף הקיים. נשמע בצדק החשש שזה חל רק על הצעות הטעונות אישור. לכן הנוסח שאני רוצה להביא יכלול את כל הבעיות.

"שר החינוך והתרבות ממונה על ביצוע חוק זה ורשאי - לאחר התייעצות עם המועצה - להתקין תקנות לביצועו, הוא יביא לפני הממשלה החלטות המועצה הטעונות אישור והצעותיה, ולפני הנשיא - כל ענין שיש להביא לפניו לפי חוק זה".

היו"ר ש. פרסיץ:

אני קצת מתקשה להבין מה שאמרת קודם. מדברייך יצא שהחלטנו משהו, אבל ברצוני לאמר שלא החלטנו מאומה. עברנו פשוט על החוק. כיוון שאתה סידרת את הדברים, הייתי רוצה שהחברים יקבלו אותם ולפי זה יסדרו את הסתיגויותיהם ויקבעו את דעתם, כי בשבוע הבא בעזרת השם, אני חפצה לגמור - או בשבוע אחרי זה - לגמור את החוק בקריאה שניה ולהביא אותו לכנסת.

מר אילון:

נסחתי את החומר פחות או יותר כפי שנשמעו הערות החברים. אם יהיה חבר שתהיינה לו הסתיגויות, יוכל להסתייג לפי הנוסח שיוגש.

היו"ר ש. פרסיץ:

אני חפצה למסור לכם משהו. בחוק השני שהועבר אלינו, ד"ר אבידור הודיע לי אתמול שלא משרד החינוך מטפל בו אלא משרד ראש הממשלה, והודיעו לנו קודם שהיועץ המשפטי יהיה נוכח ויפנו את תשומת לבי שמשרד ראש הממשלה לא יתנגדו לכך אם אנו נזמין למען הסברת יתר את פרופיסור אהרון קציר לאותה ישיבה שנדון בה. בקשתי לטלגרף למר קציר ולהזמין לישיבה.

שר המשפטים ביקש להפגש עמי ולדבר בענין זה ומצבי מאד קשה. אני מוכרחה לאמר, אני לא מרגישה בעצמי את הצורך למהר בענין זה אבל זאת תרומה חשובה מאד למדינת-ישראל, אולי יש בה גם כוונה טובה, איש איננו יודע מה זה. לא הייתי חפצה מחוסר טקט או פרוצדורה מקובלת לגרום לסיבוכים. לכן מצאתי לנכון להביא זאת לפני הוועדה. כפי הנראה שיש דברים בגו.

יתכן שנצטרך לדחות את הישיבה הבאה, אולם במידה ולא, נקדיש את הישיבה הבאה לסיכום סיורינו ברמלה וביד-ושם. ענין יד-ושם מכ הגלים בעתונות. יש התפטרות של יצחק גדינבוים, וישנם עוד כל מיני דברים. הייתי חפצה שנחליף דעות ביננו בענין זה, ונסכם.

החלטה: הוועדה החליטה לתת חופש ליו"ר בטיפול בבעיה זו.

מי דורש שהחוק הזה בדבר הקרן החדשה, שנמהר להעבירו לכנסת?

י. קליבנוב:

ר.ר.

היו"ר ש. פרסיץ:

אילמלא היה הכרח להעביר את החוק הזה עכשיו, לא היו מביאים אותו למושב הזה מבלי שתהיה הסברה כל שהיא בין חברי הכנסת על מנת שידעו במה מדובר. ואם וועדת הכנסת העבירה את זה תוך שבוע אלינו - ברור שהפרוצדורה צריכה להיות כזאת.

י.ש. רוזנברג:

האם נקבע זמן לדיון מחודש על הדוח של משרד מבקר המדינה?

היו"ר ש. פרסיץ:

אינני יכולה לענות על התשובה הזאת. אנו צריכים קודם כל לגמור את הדיון בחוק.

י.ש. רוזנברג:

אני רוצה להסביר ליו"ר שיש לנו בסך הכל שלושה שבועות, ואם נגמור את העניינים האלה, לא נגיע לדיון בדוח הזה.

היו"ר ש. פרסיץ:

קבלתי אתמול את הדוח, קראתי אותו, וביננו לבין עצמנו עד כמה שאני מכירה את משרד החינוך לדברים האלה שנאמרו כאן, לא מצאתי תקלות אשר נגרמו משום שמשרד החינוך עשה משהו לא בסדר. משרד מבקר המדינה קובע שישנה התקדמות עצומה, והוא קובע עוד דבר מאד מעניין שאני חפצה להגיד, שהעבודה שמשרד החינוך תיה צריך לעשות השנה היתה קשה מאד ונכבדה לקרות תקלות. מתוך כך דחיתי את הדיון בדוח הזה, כי לא מצאתי לנכון לעכב את העניינים העומדים בפני הוועדה. צריך לדבר על העניין הזה אולם זה לא בוער.

י.ש. רוזנברג:

אני מבקש מיו"ר שהעניין הזה יבוא לוועדה לפני הפגרה. יש לי שתי נקודות אשר לדעתי

הוועדה צריכה לדון בהן.

הישיבה ננעלה בשעה 1240